

กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

ลักษณะ

กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน เป็นกฎหมายคุ้มครองลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ในอุปการะของลูกจ้าง ด้วยการกำหนดให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่บุคคลดังกล่าว เมื่อลูกจ้างได้รับอันตราย หรือเจ็บป่วย หรือตาย อันมีสาเหตุมาจากการทำงานให้นายจ้าง และกำหนดให้มีกองทุนเงินทดแทนขึ้นโดยให้นายจ้างจ่ายเงินสมทบกองทุนดังกล่าวไว้เพื่อเป็นหลักประกันในการจ่ายเงินทดแทนแก่ลูกจ้าง หรือผู้อยู่ในอุปการะของลูกจ้างแทนนายจ้าง

ชื่อ

กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน มีชื่อว่า **พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537** ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2537 เป็นต้นมา

ขอบเขตการใช้บังคับ

กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน ใช้บังคับแก่นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป ยกเว้น

1. ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น
2. รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
3. นายจ้างซึ่งประกอบธุรกิจโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับครูหรือครูใหญ่
4. นายจ้างซึ่งดำเนินกิจการที่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรในทางเศรษฐกิจ (มาตรา 4)

เงินทดแทน

เงินทดแทน เป็นเงินที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามกฎหมายในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือตาย อันมีสาเหตุมาจากการทำงานให้นายจ้าง เงินทดแทน ได้แก่ เงินที่จ่ายเป็น

ค่าทดแทน หมายถึง เงินที่จ่ายให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามกฎหมายเพื่อทดแทนการสูญเสียค่าจ้าง ทดแทนการสูญเสียอวัยวะ ทดแทนการสูญเสียความสามารถในการทำงาน และทดแทนการสูญเสียชีวิตซึ่งทำให้เกิดการขาดไร้อุปการะ

ค่ารักษาพยาบาล หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจรักษาพยาบาล เพื่อให้ผลของการประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยบรรเทา หรือหมดสิ้นไป และหมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องใช้ หรือวัตถุที่ใช้แทนหรือทำหน้าที่แทน หรือช่วยอวัยวะที่ประสบอันตราย

ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน

ค่าทำศพ หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการศพของลูกจ้างตามประเพณีทางศาสนาของลูกจ้างหรือตามประเพณีท้องถิ่น (มาตรา 5)

สิทธิหน้าที่เกี่ยวกับเงินทดแทน

เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย นายจ้างมีหน้าที่จ่ายเงินทดแทน และลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามกฎหมายมีสิทธิที่จะได้รับเงินทดแทน

ประสบอันตราย

ประสบอันตราย หมายถึง การที่ลูกจ้างได้รับอันตราย หรือผลกระทบแก่จิตใจ หรือถึงแก่ความตาย เนื่องจาก

- ๑. การทำงานให้แก่นายจ้าง
- ๑. การทำงานตามสั่งของนายจ้าง หรือ
- ๑. การป้องกันรักษาประโยชน์ให้แก่นายจ้าง (มาตรา 5)

เจ็บป่วย

เจ็บป่วย หมายถึง การที่ลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตาย ด้วย

- ๑. โรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะของงาน
- ๑. โรคซึ่งเกิดขึ้นตามสภาพของงาน หรือ
- ๑. โรคซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน (มาตรา 5)

สูญหาย

สูญหาย หมายถึง การที่ลูกจ้างหายไป

- ๑. ในระหว่างเวลาหรือปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้าง มีเหตุอันควรเชื่อว่าลูกจ้างถึงแก่ความตาย เพราะประสบเหตุอันตรายที่เกิดขึ้นในระหว่างทำงาน หรือปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้าง หรือ
 - ๑. ในระหว่างเดินทางโดยพาหนะทางบก ทางอากาศ หรือทางน้ำ เพื่อไปทำงานให้นายจ้าง ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าพาหนะนั้นได้ประสบเหตุอันตรายและลูกจ้างถึงแก่ความตาย
- ทั้งนี้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน นับแต่วันที่เกิดเหตุนั้น (มาตรา 5)

หน้าที่ของนายจ้าง

1. เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย หรือเจ็บป่วย หรือสูญหาย นายจ้างต้องแจ้งเหตุดังกล่าวต่อสำนักงานประกันสังคมแห่งท้องที่ที่ลูกจ้างทำงานอยู่ หรือนายจ้างมีภูมิสำเนาตามแบบที่กำหนดไว้ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่นายจ้างทราบ (มาตรา 48)
2. เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย (และยังไม่ตาย) นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างได้รับการรักษาพยาบาลทันที และจ่ายค่ารักษาพยาบาลลูกจ้างดังกล่าว (มาตรา 13)
3. เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย และจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน นายจ้างต้องจ่ายค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานของลูกจ้างตามจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎหมาย (มาตรา 15)
4. เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายและไม่มีผู้จัดการศพ นายจ้างต้องจัดการศพลูกจ้างนั้นไปฝังก่อน จนกว่าจะมีผู้มีสิทธิตามกฎหมาย (ทายาทเงินทดแทนหรือผู้อยู่ในอุปการะของลูกจ้าง) มาขอเป็นผู้จัดการศพ แต่นายจ้างจะใช้ค่าทำศพเกินหนึ่งในสามของค่าทำศพไม่ได้ ถ้าครบ 72 ชั่วโมงแล้วไม่มีผู้มีสิทธิตามกฎหมายมาขอเป็นผู้จัดการศพ นายจ้างต้องจัดการศพนั้นตามประเพณีทางศาสนาของลูกจ้างผู้ตาย หรือตามประเพณีท้องถิ่น โดยใช้ค่าทำศพที่เหลือได้ (มาตรา 17)

5. เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหรือสูญหาย นายจ้างต้องจ่ายค่าทดแทนเป็นรายเดือน แต่ไม่เกิน เดือนละ 9,000 บาท โดยจ่ายเท่ากับร้อยละ 60 ของค่าจ้างรายเดือนตามระยะเวลา ดังนี้

❖ กรณีลูกจ้างไม่สามารถทำงานติดต่อกันได้เกิน 3 วัน โดยจ่ายตั้งแต่วันแรกไปจนตลอดระยะเวลา ที่ไม่สามารถทำงานได้ แต่ไม่เกิน 1 ปี

❖ กรณีลูกจ้างสูญเสียอวัยวะ โดยจ่ายตามประเภทของอวัยวะที่สูญเสียและตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ แต่ไม่เกิน 10 ปี เช่น นิ้วซ้ายขาดนิ้วหนึ่ง 6 เดือน นิ้วหัวแม่มือขาดนิ้วหนึ่ง 3 ปี 8 เดือน ขาขาดข้างหนึ่ง 6 ปี 8 เดือน แขนขาดข้างหนึ่ง 10 ปี เป็นต้น

❖ กรณีลูกจ้างทุพพลภาพ โดยจ่ายตามประเภทของการทุพพลภาพ และตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ แต่ไม่เกิน 15 ปี เช่น แขนทั้งสองข้างขาด ขาทั้งสองข้างขาด หรือตาบอดสองข้าง จ่ายมีกำหนด 15 ปี เป็นต้น

❖ กรณีลูกจ้างถึงแก่ความตายหรือสูญหาย โดยจ่ายมีกำหนด 8 ปี (มาตรา 18)

กรณีที่นายจ้างไม่ต้องจ่ายเงินทดแทน

นายจ้างไม่ต้องจ่ายเงินทดแทนในการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยของลูกจ้างเพราะเหตุ

❖ ลูกจ้างเสพของมึนเมาหรือสิ่งเสพติดอื่นจนไม่สามารถครองสติได้

❖ ลูกจ้างจงใจทำให้ตนเองประสบอันตรายหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนประสบอันตราย (มาตรา 22)

การยื่นคำร้องเรียกเงินทดแทน

เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ลูกจ้างนั้นหรือผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทน ยื่นคำร้องขอรับ เงินทดแทนต่อสำนักงานประกันสังคมแห่งท้องที่ที่ลูกจ้างทำงานอยู่หรือนายจ้างมีภูมิลำเนาตามแบบที่กำหนดไว้ ภายในกำหนด 180 วัน นับแต่วันเกิดเหตุดังกล่าว (มาตรา 49)

การพิจารณา

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคมได้รับคำร้องขอรับเงินทดแทน หรือได้รับแจ้งการประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย จากนายจ้าง หรือทราบว่ามีเหตุดังกล่าวในทางอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการสอบสวน และออกคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนแก่ลูกจ้าง หรือผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทน โดยกำหนดจำนวนเงินทดแทน และ ระยะเวลาที่ต้องจ่ายเงินทดแทน พร้อมทั้งให้นายจ้างจ่ายเงินดังกล่าวภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง (มาตรา 50)

การอุทธรณ์

นายจ้าง ลูกจ้าง หรือผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนที่ไม่พอใจคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนภายใน 30 วัน นับแต่วันรับแจ้งคำสั่งหรือคำวินิจฉัย คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนจะพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ และแจ้งคำวินิจฉัยให้ผู้อุทธรณ์ทราบ (มาตรา 52)

ผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทน

1. ในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย และยังไม่ถึงแก่ความตาย ลูกจ้างผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทน
2. ในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตาย หรือสูญหาย ผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทน คือ
 - ❁ ทายาทเงินทดแทน ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา สามียหรือภรรยา บุตร อายุ ต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่อายุครบ 18 ปี และยังคงศึกษาอยู่ในระดับไม่สูงกว่าปริญญาตรี หรือบุตรที่อายุตั้งแต่ 18 ปี และทุพพลภาพ หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ซึ่งอยู่ในอุปการะของลูกจ้างนั้น
 - ❁ ผู้ที่อยู่ในอุปการะของลูกจ้าง (ในกรณีที่ไม่มีทายาทเงินทดแทนดังกล่าวข้างต้น) แต่ผู้ที่อยู่ในอุปการะดังกล่าวจะต้องได้รับความเดือดร้อน เพราะขาดอุปการะ (มาตรา 20)

กองทุนเงินทดแทน

กองทุนเงินทดแทน เป็นกองทุนที่มีขึ้นเพื่อจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างแทนนายจ้าง โดยนายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คน ต้องยื่นแบบลงทะเบียนจ่ายเงินสมทบ พร้อมรายการแสดงรายชื่อลูกจ้าง และจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเงินทดแทนตามอัตราที่กำหนดไว้ตามประเภทกิจการแต่ไม่เกินร้อยละ 5 ของค่าจ้างที่นายจ้างจ่ายแต่ละปี ซึ่งตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้กำหนดไว้ตั้งแต่ร้อยละ 0.2 ถึงร้อยละ 2.0 เช่น ภัตตาคาร 0.2 การผลิตสี 0.5 การผลิตกระดาษ 0.9 การกลึงโลหะ 1.2 การเลื่อยไม้ 1.5 การก่อสร้าง 2.0 เป็นต้น (มาตรา 26, 44, 45)

การนำคดีไปศาล

ผู้อุทธรณ์ที่ไม่พอใจคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนมีสิทธินำคดีไปศาลแรงงานภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินทดแทนตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทน ผู้นั้นต้องวางเงินต่อศาลตามจำนวนที่ถึงกำหนดจ่ายตามคำวินิจฉัยดังกล่าว (มาตรา 53)

สภาพบังคับ

นายจ้างที่ไม่จ่ายเงินสมทบภายในกำหนดเวลา หรือจ่ายเงินสมทบไม่ครบจำนวนตามที่จะต้องจ่าย ต้องเสียเงินเพิ่มอีกร้อยละ 3 ของเงินสมทบที่จะต้องจ่าย และเลขาธิการสำนักงานประกันสังคมมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของนายจ้างที่ไม่จ่ายเงินสมทบหรือเงินเพิ่มได้ (มาตรา 46, 47)

นายจ้างที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด คือ ไม่จัดให้ลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยได้รับการรักษาพยาบาล ไม่จัดการศพลูกจ้างที่ตายในกรณีที่ไม่มีผู้จัดการศพ ไม่ยื่นแบบลงทะเบียนจ่ายเงินสมทบฯ ต่อสำนักงานประกันสังคม หรือไม่แจ้งการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย หรือสูญหายต่อสำนักงานประกันสังคม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 62)

นายจ้างที่ไม่จ่ายเงินทดแทนตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 64)

การพิจารณาวินิจฉัยเงินทดแทน

